

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

DE VOLUNTATE ET FINE, EX QUO
& ipsa iudicatur.

DISTINCT. XXXVIII.

POST prædicta de voluntate eiusque fine differendum est. Sciendum ergo est, quod ex fine suo, ut ait Aug. voluntas cognoscitur, utrum recta an prava sit. Finis autem bonæ voluntatis beatitudo est, vita æterna, ipse Deus. Malæ verò finis est aliud, scilicet, mala delectatio, vel aliquid aliud in quo non debet voluntas quiescere. Finem verò bonum insinuat Propheta dicens: Omnis consummationis vidi finem, &c. Caritas ergo cuius latum mandatum est, finis omnis consummationis est, id est, omnis bonæ voluntatis & actionis, ad quam omne præceptum referendum est. Vnde Aug. in Ench. Omnia præcepta diuina referuntur ad charitatem. De qua dicit Apostolus. Finis præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bonâ & fide non ficta. Omnis itaque præcepti finis charitas est, id est, ad charitatem refertur omne præceptum. Quod verò ita fit vel timore pœnæ, vel aliqua intentione carnali, ut non referatur ad charitatem quæ est dilectio Dei & proximi, non dum fit quemadmodum oportet fieri, quamuis fieri videatur. Tunc enim rectè fiunt quæ mandat Deus & quæ consilio monet, cum referuntur ad dilectionem Dei & proximi. His verbis aperte insinuatur, quis sit rectus finis voluntatis siue actionis bonæ, scilicet charitas, quæ & Deus est, ut supra ostendimus.

Quod Deus est finis omnis bonæ actionis, quia charitas est: nec tantum Spiritus S sed etiam Christus, & pater: nec hi sunt tres fines, sed vnus.

Qui ergo charitatem sibi ponit finem, Deum sibi ponit finem: vnde & Christum finem legis ad iustitiam dicit Apostolus esse omni credenti. Et rectè dicitur Christus finis legis ad iustitiam: quia

Aug. cap. 19. ut ait Aug. in lib. sentent. Prosperi, in Christo lex iusti-

Aug. in principio, cap. 6. lib. II. de Trinitate, tom. 3.

Aug. in Enchir. in principio, cap. 121. Tomo 3. Psal. 118. Cap. 121. in Tomo 1. 4. Tim. 1. a.

Rom. 10.

Aug. cap. 19.

iusiitiz non consumitur, sed impletur. Omnis enim perfectio ex ipso, & in ipso est: & ultra quem non est, quo spes se extendat. Finis fidelium Christus est, ad quem cum peruenerit currentis intentio, non habet quo amplius possit venire, sed habet id, in quo debeat permanere. Finis ergo rectus atque supremus Deus pater est, & filius, & Spiritus S. nec hi tres sunt tres fines, sed vnus finis: quia non tres dii, sed vnus Deus.

Quod omnes bonæ voluntates vnum habent finem: & tamen quedam bonæ diuersos fines sortiuntur. C

Sed quæritur. Vtrum omnes bonæ voluntates vnum tantum habeant finem? De hoc Aug. in 11. lib. de Trin. ait, Aliæ atque aliæ voluntates suos proprios fines habent, qui tamen referuntur ad finem illius voluntatis, qua volumus beatè viuere, & ad eam peruenire vitam, quæ non referatur ad aliud, sed amanti per seipsam sufficiat: quemadmodum voluntas videndi finem habet visionem, & voluntas videndi fenestram, finem habet fenestram visionem. Altera verò est voluntas per fenestram videndi transeuntes, cuius item finis est visio transeuntium. Ad quod etiam prædictæ referuntur voluntates. Item rectæ sunt voluntates, & omnes sibimet religatæ, si bona est illa, ad quam cunctæ referuntur. Si autem praua est, prauæ sunt omnes, & ideo rectarum voluntatum connexio iter quoddam est ascendendum ad beatitudinem, quod certis velut passibus agitur. Pravarum autem & distortarum voluntatum implicatio vinculum est, quo alligabitur qui hoc agit, vt proiciatur in tenebras exteriores. His auctoritatum testimoniis euidenter monstratur, plures in fidelibus rectas esse voluntates proprios ac diuersos fines habentes, & tamen vnum eundemque, quia omnes referuntur ad vnum, qui est finis finium, de quo paulo ante diximus, ita è conuerso fortè est & in malis.

Hh 3

Quæ-

*lib. sent prof.
& habetur
to. 3. in fine
operum Au-
gust. & in
operibus.
Ibid. Aug.
cap. 206.*

*Cap. 6. non
longè à prin-
cipio.*

Quaedam huic sententia videntur adversari.

*Aug. lib. 2.
ad locum
hunc quæri-
te primum
regnum Dei.
Matth. 6.
Tomo 4.
Ibidem in-
ferius.*

*Ibidem pau-
lo inferius.*

Veruntamen huic sententiæ, qua dictum est fi-
delium quasdam rectas voluntates diuersos fines
fortiri, & tamen ad vnum referri, videtur obviari
quod alibi Aug. admonet, ne scil. nobis duos fines
constituamus, ita inquit in lib. de serm. Dom. in
monte, non debemus ideo euangelizare vt man-
ducemus: sed ideo manducare vt euangelizemus,
vt cibus non sit bonum quod appetitur, sed neces-
sarium quod adiicitur vt illud impleatur. Quæri-
te primum regnum Dei, & hæc omnia adiicientur
vobis. Non dixit, primum quærite regnum Dei, &
deinde, quærite ista, quamuis sint necessaria: sed
ait, hæc omnia adiicientur vobis, id est, hæc conse-
quētur, si illa quæritis, ne cum ista quæritis, illic
auertamini, aut ne duos fines cōstituatis, vt & re-
gnū propter se appetatis, & ista necessaria propter
illud, ergo propter regnum Dei tantum debemus
operari omnia, non solā vel cum regno Dei mer-
cedem corporalem medicari. Ecce hic apertē dicit,
ne duos fines nobis constituamus, sed vnum tan-
tum, id est regnum Dei, cum suprā dixerit bonas
voluntates alias, & alios proprios habere fines.

*Hic ostenditur quomodo, licet videantur, non repu-
gnent prædicta.*

Hæc autem sibi nō repugnare animaduertit, qui
verbis præmissis simplici oculo diligenter inten-
dit: qui enim dixit, ne duos fines nobis constitua-
mus, sed omnia propter regnum Dei faciamus, ipse
præmisit, quod debemus manducare vt euangeli-
zemus. Cum autem hoc ita faciamus, actionis
illius finem euangelium constituimus, sed & hunc
finem ad regnum Dei referimus. Manducamus e-
nim propter Euangelium, & manducamus & euangeli-
zamus propter regnum Dei. Duos igitur fi-
nes nobis in manducando constituimus. Sed ita
facientes nunquid peccamus? absit. Nam & ipse
sic fa-

sic fa-
mus.
mus,
quor
dicit
da, n
tand
medi
ita q
scil. r
illud
nam,
petin
nequ
merc
mur,
te, &
ralia
dextr
Attē
mini
pera
patre
ergo
omn

So
& in
ter v
do c
quie
lum
tius
vero
volu
scrip
Fini

sic facere suadet, si diligenter eius verba inspiciamus. Cum ergo ait, ne duos fines nobis constituamus, fines in diuersa tendentes intelligi voluit, scilicet quorum alter ad alterum non referatur: ita & cum dicit, propter regnum Dei tantum omnia agenda, nec cum ipso mercedem temporalem meditantem, ita intelligendum est, ut non appetendo meditemur cum regno mercedem temporalem, ita quod non propter regnum sed propter se, ut scilicet regnum propter se appetamus, & ista propter illud sicut ipse docet. Si enim petimus vitam eternam, petimusque etiam temporalia à Deo, sic appetimus propter vitam æternam, non offendimus, neque sinistra tunc scit quid faciat dextra, quia mercedem temporalem non propter se meditamus, sed propter regnum Dei, ut sit leua sub capite, & dextera in amplexu. Alioquin si hæc temporalia propter se querimus sicut æterna, miscetur dextræ sinistra. Ideoque cum Dominus dixerit: Attēdite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus, videamini ab iis: alibi ait: Sic luceant opera vestra bona coram hominibus, ut glorificēt patrem vestrum qui in cœlis est. Propter Deum ergo omnia facienda sunt, ut omnia quæ facimus, omniumque fines ad eum referamus.

De differentia voluntatis, intentionis, & finis. F

Solet etiam queri, quid distet inter voluntatem & intentionem, ac finem. Ad quod dici potest, inter voluntatem & finem certo atque euidenti modo distingui, quia voluntas est qua volumus aliquid: Finis vero voluntatis est, vel illud quod volumus, per quod impletur ipsa voluntas, vel potius aliud propter quod illud volumus. Intentio vero interdum pro voluntate, interdum pro fine voluntatis accipitur, quæ diligens ac pius lector in scriptura ubi hæc occurrunt, discernere studeat. Finis ergo voluntatis est delectatio bona vel mala,

Quomodo intelligendum sit illud. Ne duos fines constituamus nobis.

Luc. 12. d.

Matth. 6. a.

Cant. 2. a.

Ibidem,

Matth. 6. a.

Matth. 3. b.

*Aug. in e-
narratione
huius ver-
sus 10.
Psal. 7.
Ibid. ad eun-
dem ver-
sum 10.*

*Aug. in ex-
positione
Psal. 9. ad
vers. 16.
tom. 8.*

ad quam nititur quisque peruenire. Vnde Aug. supra per illum locum Psal. Scrutans corda & renes: sic ait, Deus solus scrutatur corda, id est, quid quisque cogitet: & renes, id est, quid quemque delectet: quia finis curæ & cogitationis est delectatio, ad quam cura & cogitatione nititur quisque peruenire. Et paulò post: Opera nostra quæ sunt in dictis & factis, possunt homines videre: sed quo animo fiant, & quo venire cupiant, solus Deus videt; qui cum videt cor esse in cælo, & non delectari nos in carne, sed in domino, id est, cum bonæ sunt cogitationes & earum fines, dirigit iustum. Idem super alterius Psal. locum illum, scilicet. In laqueo isto quem absconderunt, comprehensus est pes eorum: dicit, Pes animæ amor est: qui si prauus est, dicitur cupiditas vel libido: si rectus, dicitur charitas. Eo mouetur anima quasi ad locum quò tendit, id est, ad delectationem bonam vel malam, quo se peruenisse per amorem lætatur. Finis ergo voluntatis, vt præmissum est, dicitur & illud quod volumus, & illud propter quod volumus: & intentio ad illud respicit propter quod volumus, & voluntas ad illud quod volumus: vt v. g. Si velim esurientem reficere vt habeam vitam æternam, voluntas est qua volo reficere esurientem, cuius finis est refectio esurientis: Intentio verò est, qua sic ad vitam peruenire volo. Finis verò supremus est ipsa vita, ad quam & alius finis refertur.

An illa intentio sit voluntas.

Sed queritur. Vtrum intentio talis sit voluntas, & si voluntas est, an in hoc opere sit vna eademque voluntas qua volo reficere esurientem, & qua volo habere vitam æternam. Videtur nempe talis intentio voluntas esse: vt enim voluntas est qua volo reficere pauperem, ita & voluntas est qua per illud volo habere vitam: Et alia quidem videtur voluntas esse qua volo habere vitam, & alia qua pauperi subue-

subuenire volo. Sed ista ad illā referitur. Nam etsi hoc ita placeat, vt in eo cum aliqua delectatione voluntas acquiescat, nōdum est tamen illud quod tenditur. sed hoc ad illud referitur, vt illud deputetur tanquam patria ciuis, istud vero tanquā reffectio vel mansio viatoris. Et sunt istæ voluntates affectus siue motus mentis, quibus quasi gressib. vel passibus tēditur ad patriam. Sicut ergo altera est voluntas videndi fenestras, vt supra docente Aug. didicimus, altera quæ ex ista peccatur, voluntas, sc. per fenestras videndi transientes: ita nonnullis alia videtur esse voluntas elemosynas dādi pauperi, alia voluntas habendi vitam. Alii autē putant, quod vna sit volūtas, & hic & ibi, sed propter subiectorum multipliciter diversitas memoratur voluntatum. Ceterū quodlibet horū verum sit, illud nulli in ambigū venit, quin voluntas ex suo fine pensetur, vtrum recta sit, an praua, peccatum an gratia: & quin nomine intentionis aliquando finis, aliquando voluntas intelligitur.

Aug. c. 16.
libr. 11. de
Trin.

CVM VOLUNTAS SIT DE HIS QUÆ

homo naturaliter habet, quare peccatum fore dicatur, cum nullum aliud naturale peccatum sit.

DISTINCT. XXXIX. A

Hic autem oritur questio satis necessaria, ex superioribus causam trahens. Dictum est enim supra, voluntatem inesse naturaliter homini, sicut in intellectus & memoria. Quæ autem homini naturalia sunt, quantumcunque vitientur, bona tamen esse non desinunt, quia non valet vitium bonitatem in qua Deus eam fecit, penitus consumi: vt v. g. Intellectus vel ratio, & ingenium, ac memoria, etsi vitiis ac peccatis obnubilentur & corrumpantur, bona tamen sunt, nec peccata nominantur: sicut Aug. de ratione quæ est imago Dei, in qua facti sumus, euidenter ostendit in 15. lib. de

Quare voluntas magis deprauatur in suo actu quam aliqua alia potentia.

Cap. 8. ad finem.

Trin. Hæc est, inquit, imago, in qua homines sunt

Hh 5 crea-